

generated in samples of art culture, including folk and professional culture, in the form of a kind of art genetic code, the definition of which requires decoding and interpretation. In our opinion, the concept of the art genetic code should be considered on the basis of the idea of the genetic code of a nation, which is extremely popular today. The genetic code of Ukrainians includes the language, the embroidered shirt «Vyshyvanka», the headscarf, and even the indomitable spirit of struggle. Similarly to the genetic code of a nation, which is embedded at a deep psychological level and is constantly reflected in many aspects of the life of the nation's representatives, embodying its main axiological principles, the art genetic code is represented in artistic examples and through the means of artistic expression models the artist's way of seeing the world and his or her system of values. The artist himself, whether collective or individual, reflects in his works the world model that exists in the social environment of a certain nation and a certain historical period. However, as in the genetic code, these representations are stable, slow-moving, and change very slowly in historical projection under the influence of significant social and cultural events, social disasters and explosions, revolutions, or other upheavals. In general, the artistic and genetic code embodies the national mentality and is based on national archetypes, so it is worth looking for the embodiment of the archetypes of the national mentality in the texts of art culture.

Scientific novelty. The content of Ukrainian art culture in the historical projection in the context of anthropological principles appears as a kind of art and genetic code, which, like the genetic code of the nation, is embedded at a deep psychological level and is represented in art examples. Through the means of artistic expression, the art genetic code models the artist's worldview and system of values. With this approach, a musical work appears as a reflection of the world model that exists in the social environment of a certain nation and a certain historical period. At the same time, the art and genetic code is the embodiment of the national mentality based on national archetypes, which, in turn, are embodied in musical texts.

Results. Thus, the study of the peculiarities of the mentality of a particular nation provides answers to a number of questions about understanding the processes of the past, awareness of the events of the present and forecasts for future development. The slow change of mentality allows it to be imprinted in the samples of art culture, in particular, literature, fine arts, music and in the emotional form of communication with contemporaries and descendants. A person socialized in a particular national culture absorbs its main archetypes, so his or her personal mentality embodies the mentality of the nation, rooted in the subconscious depths of its psyche.

Key words: anthropology, artifacts, cultural genetic code, archetypes, world model, Ukrainian art culture.

Надійшла до редакції 11.11.2024 р.

УДК 747.7.159

УКРАЇНСЬКІ МИСТЕЦЬКІ ЗАКЛАДИ ВИЩОЇ ОСВІТИ : ШЛЯХИ НАКОПИЧЕННЯ ТА ЗБЕРЕЖЕННЯ КУЛЬТУРНОГО КАПІТАЛУ

Світлана Шман – кандидат культурології, в. о. декана факультету музичного мистецтва,
Київська муніципальна академія естрадного та циркового мистецтв, Київ

DOI: [https://doi.org/
cv_mku1234@ukr.net](https://doi.org/cv_mku1234@ukr.net)

Досліджується роль українських мистецьких закладів вищої освіти у формуванні культурного капіталу нації. Розглядається їх значення як центрів формування творчого потенціалу молоді. Особлива увага приділяється просвітницько-проектній та науковій діяльності цих ЗВО, а також їхній ролі у поширенні сучасних тенденцій у галузі естрадного, музичного та циркового мистецтв. В якості прикладів збагачення культурного капіталу засобами просвітницько-проектної діяльності наводяться проекти Київської муніципальної академії естрадного та циркового мистецтв, а саме арт-проект «Коло» (2021 р.) та музично-циркове шоу «Маніфест» (2024 р.). *Методи дослідження.* Дослідження спирається на міждисциплінарне інтегрування методів сучасної філософії, культурології та мистецтвознавства, серед яких типологічний, порівняльно-історичний, аналітичний та інформаційний, для визначення характерних особливостей культурного капіталу у культурно-мистецькій сфері. *Наукова новизна* отриманих результатів полягає в визначенні роль українських мистецьких ЗВО у формуванні культурного капіталу та його відтворення через участь у творчих проектах, який можна назвати потужним інструментом формування інкорпорованого культурного капіталу, що забезпечує особистісне зростання, розвиток навичок і культурної ідентичності, сприяє соціалізації та надає нові професійні перспективи. *Висновки.* Найбільш інтенсивно та продуктивно накопичення культурного капіталу відбувається у мистецьких ЗВО, коли закладається потенціал студентів. На накопичення культурного капіталу впливають багато чинників: освітнє середовище, атмосфера вишу, матеріальне та технічне оснащення. Одну з важливих складових у накопиченні культурного капіталу грають освітні технології та практика їх використання. Участь студентів мистецьких ЗВО у творчих та наукових проектах є важливим механізмом накопичення та реалізації їхнього культурного капіталу. Вона дозволяє молодим людям розвивати творчі здібності, соціальні зв'язки та навички, необхідні для успішної інтеграції у суспільство. Творчі проекти є тим середовищем, де культурний капітал не лише накопичується, але й реалізується через практику, соціальну взаємодію та самовираження.

Ключові слова: культура, проект, проектування у сфері культури, Київська муніципальна академія естрадного та циркового мистецтв.

Актуальність дослідження. В умовах сучасних викликів – від культурної глобалізації до гібридних

загроз – важливість збереження та накопичення культурного капіталу для формування національної ідентичності є особливо актуальною. Мистецькі ЗВО є не лише місцем навчання, а й майданчиком для діалогу різних культур, що сприяє розширенню світогляду молодого покоління та його активному залученню до процесів збереження національної культури. З іншого боку, мистецькі ЗВО сприяють соціальній мобільності, надаючи доступ до культурних і освітніх ресурсів. Освіченість і культурний капітал стають основою для особистісного та суспільного розвитку, що дозволяє інтегруватися у глобальний контекст, не втрачаючи національних особливостей. В сучасних умовах, таких як війна, що руйнує культурну спадщину, ЗВО відіграють провідну роль у збереженні історичних і культурних цінностей. Це робить їх важливими центрами накопичення культурного капіталу, особливо через наукові дослідження та культурно-мистецькі проєкти. Актуальність теми полягає у тому, що українські мистецькі ЗВО не лише забезпечують підготовку фахівців, а й відіграють критично важливу роль у збереженні та розвитку культурного капіталу нації.

Аналіз досліджень і публікацій. Питання ролі українських мистецьких ЗВО, таких як академії мистецтв, музичні, театральні та інші профільні інститути, досліджували науковці в галузі культури, мистецтва та освіти. Ґрунтовні дослідження питань розвитку української культури та ролі мистецької освіти проводять Інститут культурології Національної академії наук України, який займається розробкою фундаментальних наукових досліджень, зокрема і за темою «Мистецька освіта як чинник розвитку креативного потенціалу української культури» (наук. кер. теми – О. Безгін, академік НАМ України, професор, заслужений діяч мистецтв України) та Інститут проблем сучасного мистецтва НАМ України здійснює фундаментальні наукові дослідження, спрямовані на впровадження нових мистецьких практик. За підтримки міжнародних організацій (Британська рада в Україні <https://www.britishcouncil.org.ua/programmes/education>, Goethe-Institut) та фонду («Відродження») фінансуються дослідження спрямовані на розвиток мистецької освіти та інтеграції українських мистецьких ЗВО у європейський культурний простір. З інформацією щодо проєктів можна ознайомитись у відкритому доступі на електронних платформах British council <https://www.europeana.eu>, Goethe-Institut <https://www.goethe.de/ins/ua/uk/spr/unt/ver.html>, Міжнародний Фонд «Відродження» <https://www.irf.ua/programs/>

Дослідження в цій сфері часто стосуються таких тем, як інтернаціоналізація освіти, забезпечення якості, роль університетів у місцевому розвитку, а також вплив вищої освіти на конкурентоспроможність національної економіки. Тема ролі українських ЗВО у формуванні культурного капіталу та інтеграції України не була у колі наукових зацікавлень учених, за винятком праць, серед яких докторська дисертація С. Волкова «Соціокультурна динаміка інституціоналізаційних, інтеграційних та регіональних процесів в мистецькій освіті України: культурологічний аспект», який розглядає пріоритети соціокультурного розвитку мистецької освіти [4]. Серед помітних досліджень слід назвати монографію Карась Г. «Музична культура української діаспори у світовому часопросторі ХХ століття» присвячену всебічному розвитку загальної культури української молоді. С. Виткалов у статті «Культурологічна освіта у системі гуманітарних знань» звертає увагу на практичні навички формування критичного мислення, аналізу та оцінки ролі мистецької освіти. Т. Каблова залучає до розкриття соціального, психологічного та виховного потенціалу вокальне мистецтво як глобальний майданчик існування та трансляції культурних цінностей і норм, визначення рівня культури людства [6]. Діяльність О. Тимошенко та його численних учнів представляє О. Комісаров, аргументовано зазначаючи, що усі вони є вагомим культурним капіталом української культури [9]. Л. Миклушинець підкреслює особливе значення лідерів наукових шкіл, які своєю діяльністю уособлюють українську культуру [10].

Тема просвітницько-проєктної діяльності мистецьких ЗВО була висвітлена у поодиноких працях, серед яких статті: О. Потапчук «Особливості проєктної діяльності студентів в навчальному процесі закладів вищої освіти» [14], яка акцентувала увагу на розвитку місцевих культурних ініціатив, вплив мистецьких заходів на громаду та формування культурної політики; Г. Складенко «Українське мистецтво кінця 1950 - початку 1980-х років: еволюція офіційного художнього простору» йдеться про взаємодію мистецьких ЗВО з громадою та їхню участь у просвітницьких заходах [12]; Г. Карась у «Презентація реалізованого музичного проєкту як вид event-менеджменту» стосовно презентації проєкту CD-альбому «Ірина Ключковська. Фантазії» спрямованого на популяризацію мистецтва серед широкої аудиторії [8]; І. Петрова у посібнику «Проєктування в соціально-культурній сфері» розкриває особливості проєктування в соціокультурній сфері [15], О. Яковлев у публікації «Зміст соціокультурного проєктування в інформаційну добу: досвід Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв» наводить переваги проєктування в інформаційну добу та визначає завдання його виду діяльності [16]. Усі науковці зазначають важливе значення просвітницько-проєктної діяльності спрямованої на розширення культурного простору країни, підтримки молодих митців, а також для розвитку суспільства через мистецьку освіту та творчі ініціативи.

Мета дослідження – охарактеризувати роль українських мистецьких ЗВО у формуванні культурного капіталу та дослідити механізми (або шляхи) його відтворення в сучасній системі мистецької вищої освіти.

Виклад основного матеріалу. Для того, щоб найбільш повно представити шляхи накопичення культурного капіталу в мистецьких ЗВО необхідно розглянути поняття «культурний капітал».

У роботі П. Бурдє «Нарис теорії практичної дії» [1] започатковано використання поняття «культурний капітал» як філософської категорії, що має економічну, соціальну та культурну форми. П. Бурдє вважав, що культурний капітал можна визначити як сукупність знань, навичок, кваліфікаційної підготовки та інших особистісних характеристик, втілених у людях, які допомагають їм бути успішними та продуктивними. Культурний капітал розглядається вченим у контексті досягнення особистістю певного положення в суспільстві, оскільки капітал приносить дохід та стає силою яка створює для індивідів потужний коридор можливостей. На думку автора, культурний капітал «безпосередньо бере свій початок із грошей, але конвертується не лише в гроші та доходи, а й у статус та права власності». Вчений пропонує три моделі «культурного капіталу»: об'єктивований (твори мистецтва, книги, музичні інструменти), інституційний (освітні дипломи та сертифікати) та інкорпорований (особисті навички та компетенції). Саме інкорпорований культурний капітал пов'язаний з розвитком особистості та характеризує накопичення різних знань, вмінь, навичок, які можуть бути реалізовані у подальшому професійному житті.

У статті О. Попика поняттю «культурний капітал» надається розширений сенс, він зазначає, що «інкорпорована форма культурний капітал є більш складною категорією для інтерпретації через наявну символічну (абстрактну) нематеріальну природу і включає дві можливі складові: володіння певними корисними знаннями (цінностями) і соціальний статус. Перша група є результатом активної діяльності індивіда, що реалізується в здобутті нових знань і досвіду в процесі соціалізації, навчання й праці (освітній капітал, організаційний капітал), чи в найбільш загальному сенсі – мислення» [13; 7-8].

Українські дослідники Назаркіни Олександр та Павло розглядають культурний капітал «як здобуте у практичній діяльності надбання у вигляді освіченості, інтелектуальних, морально-ціннісних і соціальних характеристик, втілене у професійній компетентності людини і здатне надавати своєму власнику додаткові доходи і привілеї. Культурний капітал по суті легітимізує професійні статуси, ролі та владу, підтримує встановлений суспільний порядок. Одним із найважливіших каналів відтворення культурного капіталу є система освіти, адже саме в ній знаходять своє відображення процеси надбання і засвоєння культурного капіталу та отримання академічних кваліфікацій [11; 5].

Отже, стає можливим представити шлях накопичення культурного капіталу за допомогою отримання освіти, що формують особистість і закладають основи його професійних можливостей. Саме система освіти відображає процеси отримання і засвоєння культурного капіталу.

У контексті сучасної епохи найбільш затребуваними стали професії, оволодіння якими передбачає безпосередню конверсію культурного капіталу в економічний. Тому сучасна молодь у питаннях вибору професій схильються до отримання освіти, яка може приносити прибутки вже відразу після закінчення ЗВО.

У сучасному світі спостерігається тенденція зростання інтересу молоді до професій у сфері мистецтва та креативних індустрій. Ця тенденція пояснюється низкою факторів, які відображають зміни в культурі, суспільстві, економіці та світогляді молодого покоління. С. Волковим «мистецька освітня система розглядається як приклад позитивної взаємодії різних навчальних закладів та творчих шкіл» [4; 8]. Крім цього, мистецька освіта не сприймається лише як естетична або факультативна, навпаки це шлях до самовираження, інновацій та професійної реалізації. Основні причини, обрання молоддю мистецьких ЗВО пов'язана, по-перше, з потребою в самовираженні та творчості. С. Волков зазначає, що мистецькі ЗВО пропонують широкий спектр інструментів для творчості, від візуальних мистецтв до дизайну, музики, кіно, моди тощо. Замість того, щоб дотримуватись традиційних рамок професійних шляхів, молоді люди шукають способи відобразити свої думки, емоції та бачення світу через мистецькі засоби. По-друге, сьогодні креативні індустрії є одним із найшвидше зростаючих секторів економіки. Вони включають дизайн, моду, кіно, музику, відеоігри, цифрові медіа та багато інших сфер, які використовують творчий потенціал для створення продуктів і послуг. Молодь бачить можливості в цих галузях, адже вони не лише цікаві, але й приносять значні економічні вигоди. З розвитком цифрових технологій і платформ стало значно легше реалізовувати свої творчі проекти, просувати їх і монетизувати.

Крім цього, мистецькі професії часто пропонують гнучкі форми роботи, які приваблюють сучасну молодь, що дозволяє поєднувати різні проекти. Це створює умови для більшого балансу між професійним та приватним життям, що важливо для сучасного покоління. Соціальні медіа та цифрові платформи відкрили нові горизонти для молодих митців. Зараз будь-хто може показати свою роботу на глобальному рівні, збираючи аудиторію і отримуючи визнання через Instagram, TikTok, YouTube тощо. Цифровізація також дозволяє художникам і дизайнерам швидше адаптуватися до нових умов і брати участь у глобальних ринках, без необхідності визнання від традиційних арт-інституцій. Сучасні мистецькі ЗВО пропонують спеціалізації у графічному дизайні, цифровому мистецтві, кінематографії, музичній продукції тощо, що відповідає інтересам молодого покоління.

Вищі навчальні заклади культури та мистецтв протягом усього свого існування займалися не лише професійною підготовкою молодих виконавців, музикантів, артистів тощо, які надавали ґрунтовну профільну освіту. Протягом всього циклу навчання мистецьки ЗВО генерували соціально значимі культурні цінності, а й виконували просвітницько-проектні функції, плануючи, організовуючи та здійснюючи проведення численних концертів, творчих проєктів, конкурсів та фестивалів по всьому світу. Мистецьки ЗВО є важливими інституціями, які формують інтелектуальний та культурний капітал студентів через освітні програми, розвиток креативного мислення, наукові дослідження. Використовуючи всі свої можливості, підключаючи до проведення заходів своїх викладачів та талановитих студентів, вони представляли та транслювали високі зразки професіоналізму, здійснюючи величезний соціально-культурний, психолого-педагогічний вплив на глядацьку аудиторію, масову культуру, змінюючи смаки, уподобання, інтереси окремих людей. В реаліях сучасного інформаційного суспільства рівень та якість отриманої людиною вищої освіти, відкривають для неї широкі можливості професійної та особистої самореалізації в соціальному житті. Іншим ресурсом, не менш затребуваним у молодій людині, є капітал, оскільки володіння ним також визначає статусну позицію індивіда в соціальній структурі. Здобувачі вищої освіти мистецьких ЗВО є значущим фактором і ресурсом економічного розвитку сучасного суспільства. Саме вони виступають перспективною силою, яка має найбільший потенціал.

Таким чином, система мистецької освіти є найважливішим каналом відтворення культурного капіталу, оскільки в ній відображені процеси набуття і засвоєння культурного капіталу та отримання професійних кваліфікацій. На погляд Бурдье П. освіта це знання та вміння, спільно з загальним рівнем культури індивідів, стає складовою культурного капіталу особистості. У світі, де креативність та інновації стають цінними ресурсами, мистецькі професії набувають значної ваги та актуальності, забезпечуючи молодим людям можливість реалізувати свої амбіції та інтереси в глобальному масштабі.

Наступним каналом відтворення культурного капіталу є просвітницько-проектна діяльність сформована через участь у творчих проєктах. При цьому залучення до творчих проєктів вимагає від студентів занурення в різні культурні контексти, стилі, естетичні підходи та художні традиції. Творчі проєкти охоплюють широкий спектр діяльності: музичні, театральні виступи, художні виставки, фестивалі, конкурси тощо. Участь у таких заходах дає можливість здобувачам в/о мистецьких ЗВО виявляти і реалізовувати свої творчі здібності, розвивати культурні та соціальні компетенції. Крім цього, залучення до реалізації творчих проєктів розвиває естетичний смак і критичне ставлення молоді до культури, що є важливою частиною культурного капіталу. Зміст процесу підготовки творчих проєктів вимагає дослідження нових тем або культур, допомагають розширити кругозір і збагатити світогляд. Це дає змогу учасникам краще розуміти різноманітні культурні феномени та проявляти більшу відкритість до різних точок зору, що також є складовою культурного капіталу. Врешті-решт творчий проєкт сам по собі є новим культурним продуктом – чи то музики, фільмів, візуального мистецтва або літературних творів. Це не лише підвищує творчий потенціал людини, але й надає їй можливість внести власний внесок у культуру, що підвищує культурний капітал на індивідуальному рівні. Звичайно творчі проєкти стимулюють молоді мистецьких ЗВО до самовираження, що допомагає розвивати почуття ідентичності та впевненості в собі. Участь у спільних творчих заходах сприяє інтеграції у ширший соціальний контекст, допомагаючи знаходити своє місце в суспільстві та відчувати причетність до культурного життя суспільства.

Підводячи підсумки під міркуванням із приводу відтворення культурного капіталу через участь у творчих проєктах, можливо назвати його потужним інструментом формування інкорпорованого культурного капіталу, який забезпечує особистісне зростання, розвиток навичок і культурної ідентичності, сприяє соціалізації та надає нові професійні перспективи.

В історії функціонування мистецьких вищих навчальних закладів існує безліч прикладів, що підтверджують наявність просвітницько-проектної діяльності, організованої ЗВО та їх видатними представниками, керівниками академій, інститутів, серед яких КМАЕЦМ. Однією з їх форм публічних виступів студентів та викладачів ВНЗ стали шоу програми, що реалізуються у вигляді творчих проєктів.

26-27 червня 2021 р. у приміщенні Львівського державного цирку Київська муніципальна академія естрадного та циркового мистецтв представила музично-цирковий арт-проект «Коло». Цей проєкт став унікальним прикладом синтезу двох різних, але водночас споріднених видів мистецтва – естрадного та циркового, а також підкреслив силу об'єднання творчих напрямів, де музика і циркові номери не лише доповнюють одне одного, а й створюють новий тип мистецького досвіду. Головна режисерка-постановниця – І. Герман, яка вважається справжньою зіркою режисури циркових програм. Основною концепцією проєкту «Коло» є гармонійне злиття музики та циркових вистав у єдине цілісне шоу, яке виходить за межі традиційного розуміння як музики, так і цирку. Арт-проект покликаний створити нову форму взаємодії емоційного та фізичного вираження, коли музика не просто є фоновим супроводом для циркових вистав, а відіграє роль повноцінного учасника дійства, допомагаючи глибше розкрити сюжет і

настрій. Водночас циркові номери, завдяки ритміці музики, набувають додаткової динаміки та енергії.

Проект «Коло» зібрав під своїм дахом студентів і викладачів Київської муніципальної академії естрадного та циркового мистецтв, які спільно працювали над створенням новаторської вистави. 70 професійних артистів в одному часі та просторі продемонструють різні стилі – акробатика, гімнастика, еквілібристика, пантоміма, клоунада, ілюзія та маніпуляція, лялькарство, вокал, хореографія та акторська майстерність. Ця співпраця дозволила створити номери, де кожен елемент підсилює інший, а глядач отримав багатовимірний естетичний досвід.

Музика в арт-проекті «Коло» є не лише акомпанементом, а повноцінним учасником подій. Зірковою учасницею проекту стала українська співачка, реперка, фіналістка 6-ого сезону вокального шоу «Х-Фактор», випускниця Академії – Аліна Паш. Циркові артисти використовували музику не лише як тло, але як джерело ритмічних і динамічних змін у своїх номерах. Виступи набули синхронності з музичними ритмами, що робило виступ більш виразними та драматичними.

Арт-проект «Коло» також інтегрував сучасні технології у свої вистави. Світлові та звукові ефекти створювали додаткові шари для сприйняття, збагачуючи шоу та роблячи його інтерактивним і сучасним. Унікальність арт-проекту полягала в тому, що естрадне та циркове мистецтва не просто існують паралельно, а взаємно підсилюють одне одного. Музика додає емоційної глибини та драматизму цирковим номерам, тоді як циркове мистецтво вносить у музику фізичну динаміку і візуальну складову. Завдяки цьому, глядачі отримують можливість переживати емоції і напругу, які б не могли відчувати, переглядаючи звичайну циркову або музичну виставу окремо.

Проект «Коло» став не лише важливим культурним явищем для здобувачів вищої освіти КМАЄЦМ, але й для всієї молоді, зацікавленої у мистецтві. Він сприяє розвитку культурного капіталу молодих артистів, дає можливість експериментувати з формами та змістом, а також розширює їхні можливості для самовираження. Крім того, проект стимулює до професійного зростання і відкриває нові горизонти для майбутніх артистів.

9 жовтня 2021 року здобувачі та науково-педагогічні працівники Київської муніципальної академії естрадного та циркового мистецтва мали можливість презентували музично-циркове шоу «Коло» у Будапешті.

Арт-проект «Коло» академії є прикладом успішної інтеграції естрадного і циркового мистецтв. Він не лише підкреслює синергію цих двох жанрів, але й відкриває нові форми культурної взаємодії. Проект демонструє, як музика і цирк можуть об'єднуватися, створюючи унікальний культурний продукт, який зачаровує і розширює межі сприйняття глядача.

Одним із найуспішніших прикладів реалізації культурного капіталу через творчі проекти можна назвати музично-циркове шоу «Маніфест» презентація якого відбулась 6-7 червня 2024 року в приміщенні Київського культурного кластеру «КРАКІВ». Цей амбіційний проект, створений за участі студентів Київської муніципальної академії естрадного та циркового мистецтв (КМАЄЦМ), став потужним виявом творчих можливостей сучасної молоді, демонструючи синтез циркового мистецтва, музики та хореографії. Головним режисером шоу виступила Ірина Герман, хореографами-постановниками – О. Пастухов та С. Самойленко.

«Маніфест» – це більше, ніж циркове шоу. Це художнє висловлювання, що прагне донести до глядача глибокі ідеї через поєднання різних видів мистецтва. В основі програми лежить філософія пошуку свободи та самовираження в умовах постійних соціальних і культурних змін. Назва шоу символізує силу мистецтва як способу вираження індивідуальних прагнень та маніфесту нових ідей і сенсів. Шоу «Маніфест» стало результатом кропіткої роботи професіоналів у різних сферах мистецтва. Режисер, яка створила концептуально сильне і візуально насичене дійство, де кожен елемент – від музики до акробатичних трюків – підпорядкований єдиній ідеї. Під керівництвом хореографів О. Пастухова і С. Самойленка студенти КМАЄЦМ продемонстрували складні циркові номери, доповнені сучасними танцювальними композиціями, які підкреслювали теми свободи руху та пластичної виразності.

Музика відігравала центральну роль у створенні атмосфери шоу. Композиції були підібрані з урахуванням ритміки і настрою кожного окремого номера, що додавало динаміки та напруги всьому дійству. Сучасне технічне обладнання культурного кластеру «КРАКІВ» дозволило використовувати інноваційні світлові та звукові рішення. Ефекти підкреслювали емоційне напруження кожної сцени, створюючи багатовимірний візуальний досвід для глядачів.

У шоу «Маніфест» взяли участь понад 20 артистів балету, 16 акторів, два артиста-лялькаря, 18 артистів циркових жанрів, 11 артистів-вокалістів, усі вони студенти фахового коледжу, факультету сценічного мистецтва та факультету музичного мистецтва КМАЄЦМ, які продемонстрували високий рівень професіоналізму та підготовки. Їх виступи стали яскравим прикладом того, як молодь здатна освоювати складні художні форми та використовувати їх для передачі глибоких сенсів. Виступ здобувачів вищої освіти підтвердив важливість творчого експерименту та постійного пошуку нових

форм самовираження в сучасному мистецтві.

Музично-циркове шоу «Маніфест» стало важливою подією в культурному житті Києва, об'єднавши різні форми мистецтва у потужний творчий маніфест. Під керівництвом талановитих митців, таких як І. Герман, О. Пастухов і С. Самоїленко, викладачів – В. Резніка, Д. Біляк, Д. Баннова, Є. Пахомової, Є. Водяхіна, І. Львовий, І. Піщур, К. Шелудько, Наталі та Юрія Позднякових, О. Горковенка та багатьох ін. фахівців-студенти КМАЕЦМ створили захоплююче і багатогранне дійство, яке надовго залишиться в пам'яті глядачів.

Одним із ключових елементів культурного капіталу будь-якого вищого навчального закладу є його науково-дослідницька діяльність. В умовах сучасної освіти наукові конференції виступають важливим інструментом не лише для розвитку наукового потенціалу закладу, а й для формування спільноти дослідників, митців та студентів, залучених до актуальних проблем галузі. Особливо це стосується таких закладів, як КМАЕЦМ, де на перетині наукового знання і творчого процесу народжуються нові форми виконавського мистецтва та методики навчання. Щороку у КМАЕЦМ проводяться дві науково-практичні конференції

Кожного квітня відбувається науково-практичні конференції «Сценічне та музичне мистецтво: циркові та естрадні жанри. Науково-методичний аспект», присвячені темам сценічного та музичного мистецтва, зокрема цирковим та естрадним жанрам. Вона охоплює широкий спектр питань, пов'язаних із методичними підходами до викладання цих видів мистецтва, аналізом творчих процесів, а також сучасними тенденціями в галузі виконавства. Ця конференція є не лише важливим науковим заходом, але й платформою для обміну досвідом між викладачами та практиками, які працюють в галузі мистецтв. Вона сприяє підвищенню якості освіти в царині естрадного та циркового мистецтв і формуванню нових методологічних підходів до викладання.

Щорічно в листопаді проходить всеукраїнська науково-практична конференція «Мистецтво естради: проблеми виконавської практики, системи освіти й наукових досліджень», присвячена питанням естрадного мистецтва. Вона є платформою для обговорення проблем виконавської практики, освіти і наукових досліджень у цій сфері. Учасники конференції мають можливість обговорити виклики та перспективи розвитку системи освіти у галузі естрадного мистецтва, ділитися досвідом та напрацюваннями у викладанні та виконавській діяльності. Однією з головних цілей конференції є стимулювання наукової активності молодих дослідників і студентів, що сприяє підвищенню загального рівня професійної підготовки майбутніх артистів естради.

Наукові конференції відіграють ключову роль у формуванні культурного капіталу вищих навчальних закладів. Вони сприяють обміну новими знаннями і практиками, що сприяє професійному розвитку учасників. Конференції стимулюють розвиток наукової діяльності серед студентів і викладачів, що, у свою чергу, підвищує науковий потенціал закладу. Участь у таких заходах дозволяє встановлювати важливі професійні контакти між науковцями, митцями та педагогами з різних закладів.

Наукові конференції, що проводяться КМАЕЦМ двічі на рік, є важливим елементом формування культурного капіталу. Міжнародна конференція у квітні, присвячена сценічному та музичному мистецтву, та всеукраїнська конференція в листопаді, зосереджена на проблемах естрадного мистецтва, формують науково-методичне підґрунтя для розвитку цих мистецьких жанрів і сприяють підвищенню рівня освітнього та наукового процесу в Україні.

Наукова новизна отриманих результатів полягає в визначенні роль українських мистецьких ВНЗ у формуванні культурного капіталу та його відтворення через участь у творчих проєктах, який можна назвати потужним інструментом формування інкорпорованого культурного капіталу, що забезпечує особистісне зростання, розвиток навичок і культурної ідентичності, сприяє соціалізації та надає нові професійні перспективи.

Висновок. Найбільш інтенсивно та продуктивно накопичення культурного капіталу відбувається у мистецьких ЗВО, коли закладається потенціал здобувачів вищої освіти. На накопичення культурного капіталу впливають багато чинників: освітнє середовище, атмосфера вишу, матеріальне та технічне оснащення. Одну з важливих складових у накопиченні культурного капіталу грають освітні технології та практика їх використання. Участь молодішої генерації мистецьких ЗВО у творчих та наукових проєктах є важливим механізмом накопичення та реалізації їхнього культурного капіталу. Вона дозволяє молодим людям розвивати творчі здібності, соціальні зв'язки та навички, необхідні для успішної інтеграції у суспільство. Творчі проєкти є тим середовищем, де культурний капітал не лише накопичується, але й реалізується через практику, соціальну взаємодію та самовираження.

Список використаної літератури

1. Bourdieu Pierre. Esquisse d'une théorie de la pratique : précédé de trois études d'ethnologie kabyle. Genève: Droz, 1972. 269 p.
2. Віртуальна бібліотечка П'єра Бурдьє URL: <https://commons.com.ua/uk/virtualna-bibliotechka-pyera-burdye/>

3. Виткалов В., Граб О. Культурологічна освіта у системі гуманітарних знань. *Вища шк.* 2009, № 3. С. 88-95.
4. Волков С. М. Соціокультурна динаміка інституціоналізаційних, інтеграційних та регіоналізаційних процесів в мистецькій освіті України : культурологічний аспект : дис. ... д-ра культурології : 26.00.01. Нац. акад. керівних кадрів культури і мистецтв. Київ, 2013. 413 с.
5. Івановська Н., Шульгіна В., Яковлев О. Соціокультурне проектування в мистецтві: теорія та практика : підручник. Київ : Нац. акад. керівних кадрів культури і мистецтв, 2018. 196 с.
6. Каблова Т. Б. Глобалізаційні процеси культури в мистецтві вокалу. Київ : Вісник Нац. акад. керівних кадрів культури і мистецтв: наук. журн. (1) 2019. С. 316-319.
7. Карась Г. В. Музична культура української діаспори у світовому часопросторі ХХ століття: монографія. Івано-Франківськ : Тіповіт, 2012. С. 698 [1164 с.].
8. Карась Г. В. Презентація реалізованого музичного проєкту як вид евіденсменеджменту. *Культурологічний альм.: наук. вид.* Вип. 13, 2020. С. 67–70.
9. Комісаров О. Особистість Олега Тимошенка у викликах сьогодення. Діалог мистецько-педагогічних поколінь України середини ХХ – першої чверті ХХІ століття. *На пошану Валерії Дмитрівні Шульгіній* : колективна монографія / Нац. муз. акад. України ім. П. І. Чайковського ; В. Д. Шульгіна, Л. М. Микуланинець, О. В. Яковлев, О. В. Комісаров та ін. ; упоряд. С. Ю. Шман. Київ : Деоніс плюс, 2024. С. 54-68.
10. Микуланинець Л. Розвиток наукових ідей Валерії Шульгіної в дослідженнях її учнів. *Діалог мистецько-педагогічних поколінь України середини ХХ – першої чверті ХХІ століття. На пошану Валерії Дмитрівні Шульгіній* : колективна монографія / Нац. муз. акад. України ім. П. І. Чайковського ; В. Д. Шульгіна, Л. М. Микуланинець, О. В. Яковлев, О. В. Комісаров та ін. ; упоряд. С. Ю. Шман. Київ : Деоніс плюс, 2024. С. 44-49.
11. Назаркін О., Назаркін П. Проблеми розвитку культурного капіталу за умов трансформації вітчизняної системи вищої освіти Social and Economic Aspects of Education in Modern Society. *Proceedings of the XX International Scientific and Practical Conference, 2019, Warsaw, 2019. Vol. 3. P. 3–7.*
12. Складенко Г. (2021). Українське мистецтво кінця 1950 - початку 1980-х років: еволюція офіційного художнього простору. *Мистецтвознавство України*, (21), 85–94. <https://doi.org/10.31500/2309-8155.21.2021.254677>.
13. Попик О. Культурний капітал: сутність і механізми реалізації в умовах помаранчевої економіки. *Економіка України*. 2024. № 5. С. 3-29.
14. Потапчук О. Особливості проєктної діяльності студентів в навчальному процесі закладів вищої освіти / «Молодь і ринок» Дрогобич : Коло, 2019. С. 59-64.
15. Петрова І. В. Проектування в соціально-культурній сфері: навчальний посібник. Київ : Вид-во КНУКіМ, 2017. 372 с.
16. Яковлев О. Зміст соціокультурного проектування в інформаційну добу: досвід Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв. *Культура України. Серія: Культурологія : зб. наук. пр.* Харків : ХДАК, 2016. Вип. 52. С. 201–212.

Reference

1. Bourdieu, Pierre. *Esquisse d'une théorie de la pratique : précédé de trois études d'ethnologie kabyle.* – Genève : Droz, 1972. 269 p. [in Switzerland].
2. Bourdieu, Pierre <https://commons.com.ua/uk/virtualna-bibliotechka-pyera-burdye/> Virtual library of Pierre Bourdieu Available at: URL: <https://commons.com.ua/uk/virtualna-bibliotechka-pyera-burdye/> [in Ukrainian]
3. Vitkalov, V., & Hrab, O. (2009). Kulturolohichna osvita u systemi humanitarnykh znan'. *Vyshcha shkola*, (3), 88-95
4. Volkov, S. M. (2013). *Sotsial'nokul'turna dynamika instytualizatsiinykh, intehratsiinykh ta rehionalizatsiinykh protsesiv v mystets'kii osviti Ukrainy: Kulturolohichni aspekt.* Doctoral dissertation. Kyiv : Natsional'na akademiia kerivnykh kadriv kultury i mystetstv [in Ukrainian].
5. Ivanovska, N., Shulhina, V., & Yakovlev, O. (2018). *Sotsial'nokul'turne proektuvannia v mystetstvi: Teoriia ta praktyka.* Kyiv: Natsional'na akademiia kerivnykh kadriv kultury i mystetstv [in Ukrainian].
6. Kablova, T. B. (2019). *Hlobalizatsiini protsesy kultury v mystetstvi vokalu.* *Visnyk Natsional'noi akademii kerivnykh kadriv kultury i mystetstv*, (1), 316-319 [in Ukrainian].
7. Karas, H. V. (2012). *Muzychna kultura ukrains'koi diaspori u svitovomu chasoprostori XX stolittia: Monohrafiia.* Ivano-Frankivs'k : Tipovit [in Ukrainian].
8. Karas, H. V. (2020). *Prezentatsiia realizovanoho muzychnoho proiektu yak vyd event-menedzhementu.* *Kulturolohichni al'manakh*, (13), 67-70 [in Ukrainian].
9. Komis'arov, O. (2024). *Osobystist' Oleha Tymoshenka u vyklykakh sohodennia.* In S. Y. Shman (Ed.), *Dialog mystets'ko-pedahohichnykh pokolin' Ukrainy seredyny XX – pershoi chverti XXI stolittia* (pp. 54-68). Kyiv : Deonis plus.
10. Mykulaninets', L. (2024). *Rozvytok naukovykh idei Valerii Shul'hynoi v doslidzhenniakh yii uchniv.* In S. Y. Shman (Ed.), *Dialog mystets'ko-pedahohichnykh pokolin' Ukrainy seredyny XX – pershoi chverti XXI stolittia* (pp. 44-49). Kyiv: Deonis plus [in Ukrainian].
11. Nazarkin O.A., Nazarkin P.O. (2019). *Problemy rozvytku kulturnoho kapitalu za umov transformatsii vitchyznianoï systemy vyshchoï osvity [Problems of cultural capital development under the conditions of transformation of the domestic system of higher education].* *Social and Economic Aspects of Education in Modern Society*, 2019, 3, 3–7 [in Ukrainian].
12. Skliarenko, H. (2021). *Ukrains'ke mystetstvo kintsia 1950–pochatku 1980-kh rokiv: Evolyutsiia ofitsiinoho khudozhnoho prostoru.* *Mystetstvovnavstvo Ukrainy* (21), 85-94. <https://doi.org/10.31500/2309-8155.21.2021.254677>.

13. Popik O. (2024). Cultural capital: The essence and mechanisms of implementation in the orange economy. *Economy of Ukraine*, (5), 3-29 [in Ukrainian].
14. Potapchuk O. (2019). Osoblyvosti proiektnoi diial'nosti studentiv v navchal'nomu protsesi zakladiv vyshchoi osvity. *Molod' i rynek*, 59-64 [in Ukrainian].
15. Petrova I. V. (2017). Proektuvannia v sotsial'no-kul'turnii sferi. Kyiv : Vydavnytstvo KNUKiM.
16. Yakovlev O. (2016). Zmist sotsial'nokul'turnoho proektuvannia v informatsiinu dobu: dosvid Natsional'noi akademii kerivnykh kadriiv kultury i mystetstv. *Kultura Ukrainy*. Seria : Kulturolohii, (52), 201-212 [in Ukrainian].

UDC 747.7.159

UKRAINIAN ART HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS : WAYS OF ACCUMULATING AND PRESERVING CULTURAL CAPITAL

Shman Svitlana – candidate of cultural studies, Acting Dean
of the Faculty of Music Kyiv Municipal Academy Variety and Circus Arts

The article examines the role of Ukrainian art higher education institutions (hereinafter – universities) in the formation of the nation's cultural capital. Their significance as centers of formation of creative potential of youth is considered. Special attention is paid to educational, project and scientific activities of art universities, as well as their role in spreading modern trends in pop, music and circus arts. As examples of the enrichment of cultural capital by means of project-project activity, the projects of the Kyiv Municipal Academy of Variety and Circus Arts, namely the art project «Circle» (2021) and the music-circus show «Manifesto» (2024) are cited. *The purpose* of the study is to characterize the role of Ukrainian art universities in the formation of cultural capital and to investigate ways of its accumulation and preservation. *Research methods*. The research is based on the interdisciplinary integration of methods of modern philosophy, cultural studies and art studies, including: typological, comparative-historical, analytical and informational, to determine the characteristic features of cultural capital in the cultural and artistic sphere. *Scientific novelty*. of the obtained results consists in determining the role of Ukrainian art universities in the formation of cultural capital and its reproduction through participation in creative projects, which can be called a powerful tool for the formation of incorporated cultural capital, which ensures personal growth, development of skills and cultural identity, promotes socialization and provides new professional prospects. *Conclusions*. The most intensive and productive accumulation of cultural capital occurs in art universities, when the potential of students is established. The accumulation of cultural capital is influenced by many factors: the educational environment, the atmosphere of higher education, material and technical equipment. Educational technologies and the practice of their use play one of the important components in the accumulation of cultural capital. The participation of art university students in creative and scientific projects is an important mechanism for the accumulation and realization of their cultural capital. It allows young people to develop creative abilities, social connections and skills necessary for successful integration into society. Creative projects are the environment where cultural capital is not only accumulated, but also realized through practice, social interaction and self-expression.

Key words: culture, project, design in the field of culture, Kyiv Municipal Academy of Variety and Circus Arts.

Надійшла до редакції 24.10.2024 р.